

Szentegyházásfalusi „angyal-betlehemes”

Molnár Johanna gyűjtése

II. rész

Angyal (*recit. A*): Jertek sietséggel, menjünk a városba
Mert Krisztus értetek, romlott istállóban
Született s tétetett a hideg jászolban
Ottan takartatott, a kórós szénában.

A pásztorok minden megszólalásuk elején ütnek egyet a bottal a földre.)

Sajtos (*recit. B*): Hm! Nosza hát menjünk el látogatására
Ne legyünk hát restek ez Angyal szavára
Mert ő eligazít azon istállóba
(szöveg) Melyben az Úr Krisztus született a világra!

Kurutályos (*recit. B*): Hm! Nem bánom menjünk el, látni akarom is
De elvigyünk valamely kis ajándékot is
Mivel, hogy amink van mind ő adta azt is
(szöveg) Azért ne sajnáljunk vinni abból mi is.

Mindenki (*1. dallam*): Elindulának és el is jutának
Szűz Máriának jó napot mondanak
(*A „jó napot” éneklése alatt bólintanak. 1. Pásztor Mária elé áll.*)

1. Pásztor (*recit. B*): Hm! Jó napot Mária, Istennek Szent Anyja
Mert általad nyílt meg a mennyei bányá
Honnan s kiszármazott az Isten Báránya
Melyet föl nem érhet a világ aranya
Hol fekszik a Jézus, mondd meg a jászolban
(szöveg) Kit bétakartál mostan a pólyába!
(*1. Pásztor visszalép a helyére.*)

Mária (*recit. A*): Isten titeket hozott Uratokhoz, de nem szólhatok mostan Szent
Fiamhoz
Mert ő aluszik és pólyában nyugszik, a hideg jászolban szénán bágya-
dozik.

(2. Pásztor kilép a sorból)

2. Pásztor (*recit. B*): Hm! Serkentsd fel a Jézust, Szent Fiadat nekünk!
(szöveg) Mert Szent Angyalidtól hozzája küldettünk!

Mária (*recit. A*): Serkenj fel fiam, pásztorok eljöttek
Kik Szent Angyalidtól tehozzád küldettek!

Mindenki (*1. dallam*): 1. Üdvözlégy Jézus, pásztorok pásztor
Mennynek és földnek teremtő Szent Ura

2. Ha meg nem utálsz, te szolgálid vagyunk
És azért jöttünk, hogy téged imádjunk.

3. Mária te is, könyörögj érettünk!

Hogy üdvösséget, bocsánatot nyerjünk.

(A pásztorok lehajtott fejjel énekelnek, az aláhúzott részeknél felkapják a fejüket. A 2. versszakban az „imádjunk” szóra letérdelnek.)

(Az öreg Untyiás is megpróbál letérdelni, de felborul.)

1. Pásztor *(recit. B):* Hm. Miért ó Szent József nem benn ez városban
Vagy valamely tetszetes úri palotában
Hanem ily alacsony barmok hajlékában

(szöveg)

(Ezentúl a pásztorok a beszédüket így kezdik: koppantanak a botjukkal és hümmögnek egyet. A sorból kilépnek, a beszédjük végén vissza.)

József *(recit. A):* Nagy kegyetlensége ez városiaknak
Mert házanként szállást keresvén magunknak
De szegénységünkért úgy megútálának
Isten kedvéért is bé nem fogadának.

(József válasza alatt áll)

2. Pásztor *(recit. B):* Hm! Úgy van bizonyára mert ez városiak
Csak a tele erszényű vendégeken kapnak
Ó azok kedvesek kik tallért mutatnak
De ők a szegényekre keveset gondolnak.

(szöveg)

Ordás *(recit. B):* Hm! Vajon jó fortátim hol találjuk okát
Hogy az Isten fia nem úri palotát
Választott magának, hanem barmok jászolát
Hogy így megútálá a nagyúri pompát!

(szöveg)

Vajas *(recit. B):* Hm! Azért, hogy miértünk megalázta magát
Hogy mi is követnének szentséges példáját
Azért választotta barmok istállóját
Hogy a világ látná alázatosságát!

(szöveg)

Túrós *(recit. B):* Hm! Bizony jól mondád fortát tartom is helyesnek
Mert nem szegénysége hozta az Istennek
Hogy ez alacsonyan szülessék e helynek
Mivel teremtője ő volt mindennek!

(szöveg)

1. Pásztor *(recit. B):* Hm! Nosza jó fortátim adjunk ajándékot
A kicsi Jézusnak ki-ki amit hozott
Adjuk be szegénynek ki-ki mit hozhatott
Mivel hogy látjuk mindenektől elhagyatott.

(szöveg)

Málés *(recit. B):* Hm! Igen is szegénynek adjunk amit lehet

Untyiás *(szöveg):* Igen biza!

Málés *(recit. B):* Mert ő a dézsából tudjuk, hogy nem vehet

Untyiás *(szöveg):* Neki nincs dézsája!

Málás (recit. B): De ő ha felnőhet nagy emberkort érhet
(szöveg) Egy kis ajándékért százannyi jót tehet!

(Itt kezdődik az ajándékok átadása. Két ajándék átadása között az öreg Untyiás hangosan, zárt szájjal hümmög és gúnyos, humoros megjegyzéseket tesz. Az ajándékot vivő pásztor a következőképpen megy oda Mária és az Angyal elé: a botját előreteszi maga elé és nyolc apró lépéssel a bot hegyéig topog.)

Untyiás (szöveg): Hm - - - ! Hm! Hm!
Kedves gazda, hát mien bárányt viszel a Jézuskának?
A csengettyűt elfelejtetted felkötni a nyakára!

1. Pásztor (recit. B): Hm! Legszebb bárányomat elhoztam önéki
Tudom, hogy a Jézus ezt igen szereti

Untyiás (szöveg): Jézus szereti a bárányokat!

1. Pásztor (recit. B): Azért ajándékba beadom önéki
(szöveg) Mert ezt az Isten nékem megfizeti!

Untyiás (szöveg): Hm - - - ! Hm! Hm!
Mi van te nagyhatú! Hadd lám mien bőrt hoztál?
Mind elhullott a szőre, a moly megette fiam.

2. Pásztor (recit. B): Hm! Ímhol én is hoztam egy bárány bőröcskét
Örömestebb adnék vagy juhot, vagy kecskét

Untyiás (szöveg): Mit te vadkecskét?

2. Pásztor (recit. B): De eladván vettem vele költségecskét
(szöveg) Mivel én is tartok feles cselédecskét!

Untyiás (szöveg): Hm - - - ! Hm! Hm!
Te no, vied azt a sáros sajtot
Így megsároztattad, a Jézus nem fogja megenni! Kopog, kopog!

Sajtos (recit. B): Hm! Ímhol nékem is van egy szép őszi sajtom
De rég az ideje, hogy én eztet tartom

Untyiás (szöveg): Az akkor nyúves!

Sajtos (recit. B): Ezért a Jézusnak ajándékba adom
(szöveg) Kedvesen is veszi tőlem úgy gondolom!

Untyiás (szöveg): Nem is olyan biztos!
Hm - - - ! Hm! Hm!
Te no Kuttó! Jaj te! Ennek széle-hossza mindegy!

Kurutályos (recit. B): Hm! Ímhol nékem is van egy kis kutorium
Ez bizony szűk mindenütt, jól tudom

Untyiás (szöveg): Nincsen sehol már!

Kurutályos (*recit. B*): Azért a Jézusnak ajándékba adom
(*szöveg*) Píritva apránként eszik belőle tudom!

Untyiás (*szöveg*): Jó es! Hm - - - ! Hm! Hm!
Te no! Túrós! A füled vége nyomja a hátad!
Ez nem ér oda! Annyit tapos!

Túrós (*recit. B*): Hm! Én is a Jézusnak egy kis túrót hoztam
Ezt még otthon néki Domikának szántam
Hogy bárányt hozhassak ahhoz nem bízhattam
(*szöveg*) Mert számadáskor mind kéré vallottam.

Untyiás (*szöveg*): Hm - - - ! Hm! Hm!
No te Ordás. Ne így tartsd a zacskót, mert kihalik, s az ordát elpo-
tyogtatod!

Ordás (*recit. B*): Hm! Én is a Jézusnak egy kis ordát adnék

Untyiás (*szöveg*): Ha vóna neked!

Ordás (*recit. B*): Csak ily ajándékim, ha néki tetszenék
Mert ha gazdagsággal többecskevel bírnék
(*szöveg*) Bővebb adományt is tőle nem sajnálnék!

Untyiás (*szöveg*): Hm - - - ! Hm! Hm! No te Vajas!

Vajas (*recit. B*): Hm! Én is a Jézusnak egy kis vajat hoztam
Ezzel jó lesz néki hatik monyotrántnak*
Mert nem vagyok ura juhnak, báránynak
(*szöveg*) Mivel mindenemet adtam e gazdának.
(*: *tojásos étel*)

Untyiás (*szöveg*): Hm - - - ! Hm! Hm! Na ne sírj!
E nem lesz hosszú én úgy veszem észre. Disznót kell adjak neki
végre.
Nem ér oda!

Málás (*recit. B*): Hm! Édes kicsi Jézus én igen szegény vagyok

Untyiás (*szöveg*): Azt tudjuk!

Málás (*recit. B*): Mivel, hogy kilenc apró gyermekeket tartok

Untyiás: Én nem vagyok gyermek!

Málás (*recit. B*): Azért nagy örömmel egy kis málét adok
(*szöveg*) Én ennél egyebet még magamnak se kapok.

Untyiás: Hm - - - ! Hm! Hm!

1. Pásztor (*szöveg*): Te no, vén Untyiás, eleget csúfoltokdál

Untyiás (szöveg): Kezdjétek újra! Jó-e?

Merre kell mennem? (jajgat, nyög) Melyik a Jézus?

(Untyiás elindul botladozva a többiek mintájára, de nem tudja egyenletesen a lépéseket, először az Angyal és József közé kukkant be, keresvén a kis Jézust.)

Untyiás (szöveg): Édes kicsi Jézus, én igen öreg vagyok, a füleimmel es igen rosszul hallok, a juhok után es rosszul szaladhatok, immár mind el es hordták a farkasok. Azért néked túrót, ordát nem adhatok, mert én magamnak es egy falatot se kapok. De bogláros szíjat, egyet ugyan szépet adok. Nekem immár nem kell ládd-e, azért mert én már vén vagyok.

Mária (recit. A): Köszönöm pásztorok, nagy jó voltitokat
Szent Fiamhoz való, ajándékitokat
Mert Isten, s embere ti jutalmítokat
Mennyben megszünteté, fáradságítokat.

1. Pásztor (recit. B): Nosza jó fortátim mondjunk egy éneket
Mert minket az Isten leginkább szeretett
Kit Szent Angyal által nekünk megjelentett
Hogy Szent Fia értünk világra született
Hallod-e Untyiás édes furulyásom
Mivel az új királyt nagy örömmel láttuk
Ezért egy jó zsukát szufle* jó fortátim.

(szöveg)

(*: táncot járjunk)

(A furulyás említésekor az egy futamot játszik. A pásztorok kört alkotnak úgy, hogy mindenki fogja a saját és a mellette lévő botját. Az énekre balra indulnak, a jobb lábukat a bal mögött keresztbe rakják – első súly, majd a balt melléje zárják – második súly. Egy sor alatt két súly van – ének felett számmal jelölve. Az öreg Untyiást nem veszik be a körbe, ő magában táncol. Időnként be akar törni a körbe, de nem engedik.)

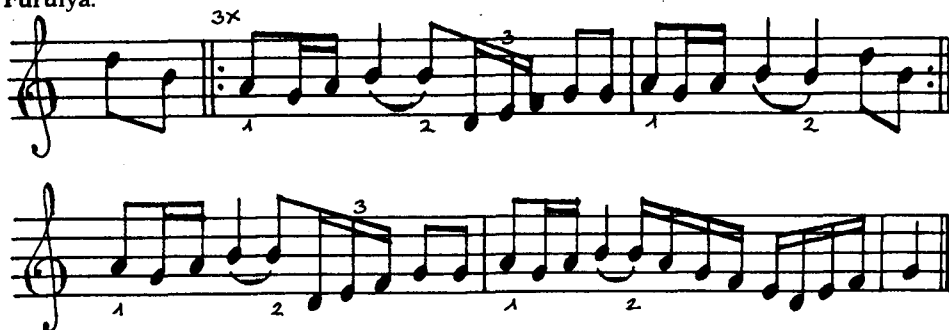
Mindenki:

A Szüz egy fi - at szült, Pász-to-rok, ö - rül - je - tek,
kin mennyben ö - röm gült, szá - ba - di - tónk, föld - re szal - lott, ör - vend - je - tek!

1. Pásztor (szöveg): Zi! Hajde nokuri!*

(*: kezdjük. Ezzel a felkiáltással adja meg a tánc indulásának pillanatát.)

Furulya:

(A furulya dallamára ugyanazt a körtáncot járják. A pásztorok románul, Untyiás magyarul kiabál bele.)

Pásztor: Inte minte máj porinte!

Untyiás: Én mit mondtam?

Pásztor: Se ku kute, se mocsuke!

Pásztor: Zsoká bine máj bötrine!*

Untyiás: Gyere csak ide! Nem látod, hogy járom?

(*: járjad jobban öreg!)

(A furulya dallama leáll, Untyiás megint megpróbál közéjük furakodni, de kidobják. Ekkor a „Zi! Hajde nokuri!”-tól megismétlik a táncot és a közbekiabálásokat.)

Mindenki: 2. Elhagyta országát, ő nagy gazdagságát

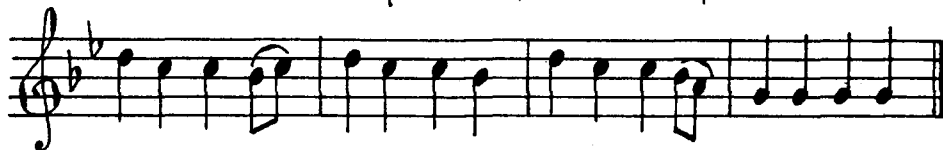
(10. dallam) Pásztorok örüljete, szabadítónk földre szállott örvendjete.

(Megismételve az előbb már ismételt részt, táncot, közbekiabálásokat.)

Mindenki:

1. In-te min-te máj po-rin-te, se ku ku-te, se mo-csu-ke

Zso-ká bi-ne máj böt-ri-ne, Zso-ká bi-ne máj bötrine.

2. Csináj intem si na pu*, fácske rukru haj, haj, haj!

Csináj intem si na pu, fácske rukru haj, haj, haj!

(* eltorzult szöveg, így nincs értelme)

(Ezalatt az ének alatt a pásztorok a fal mellett állnak, az első ütem alatt a fal felé fordulnak, a másodikban kifelé – s így tovább váltakozva ütemenként. Minden negyed hangra a földhöz verik botjukat. Untyiás külön áll és a nyolcadokat veri a botjával.)

(Untyiás közéjük áll és szidja őket.)

Untyiás (szöveg): Semminek sem jól jártátok édes jó fortátim!

1. Pásztor: Járja jobban vén Untyiás!

(A pásztorok a botjukra ülnek és úgy nézik. Untyiás a furulya ritmusára hujjogat s elkezd táncolni. Két pásztor térdelve előrehajol, hátukon keresztbe a botjuk, Untyiás ezt veri ritmusra. Majd végigjárja az ülő pásztorokat és azok botjaira is ráüt. Két botot a földre tesz nek keresztbe és azok között táncol. Néha ráüt a „város” csengőjére.)

Furulya:

Sokszor, amíg a tánc tart.

Untyiás (szöveg): Hej haj hujju! Árom bárom fururu!
Így jártátok édes jó fortátim!

1. Pásztor (szöveg): Fácse mamaliga* vén Untyiás?!

(*: csinál puliszkát)

Untyiás (szöveg): Nincs víz!

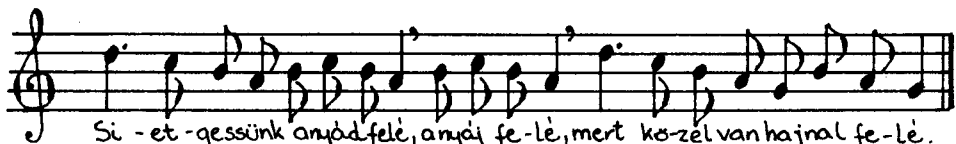
1. Pásztor (szöveg): Akkor kettő kisebbet!

(Untyiás leül a földre, s csinálja mintha nézné a liszteszák fenekit. Erre a nézők aprópénzeket dobálnak bele, hogy vehessen lisztet. Ő a botjával maga elé terelgeti a pénzdarabokat és botjával kevergeti, mintha puliszka lenne. A pásztorok botjaikkal be-benyűlkálnak a „kondérba”, hogy puliszkát lopjanak. Az öreg akit észrevesz, arra rásóz egyet.)

(A következőkben Untyiás hol beszél, hol énekel, rá-ráüt a pásztorok kezére, néha lenyalja a botját, ahogy kóstolja a puliszkát.)

(A most következő szövege és éneke külön van leírva, de ő keveri ezeket.)

Untyiás (szöveg): Elfogyott a víz, nem tudok főzni puliszkát! No megpróbálom, ha sikerülne-e. Hhaj Istenem, de tiszta a feneké itt a lisztnek, a puliszkának semmi liszt, aj megpróbálom. Ej te! Viszed innét! Várjatok valamennyire! Lesz mindjárt, jól van. Ne búsuljatok! Ne kóstolj belé, keverjem meg legalább valamennyire!

Si - et - gessünk anyjod felé, anyj fe - lé, mert köz - zel van hajnal fe - lé.
Is - te - nem de megvénültem, mert sok pu - liszkát ke - ver - tem.
Nem bá - nom ha meghalok is, lát - tam már a Jézuskát is.

Untyiás (szöveg): Nem tudod kivárni? Ládd - é, hogy még össze kell keverni! Költsd föl a fűtőt! Vedd el, s fújd meg, csak vigyázz a füst nehogy kijöjjön! Hogy meg vagytok ehülve! Várjatok egy szikrát, törjem össze azt a lisztet, tiszta csomóka!

Á nem vagytok egészen kibolyodva, tudjátok kivárni! Ne-e! Meg vagytok ehülve.
Ott a kicsi Jézus! Sótalan? Nem baj a tetejére reádöntjük! Hú de egy tele van!
Valami lapát is volt valaha, ha igaz. Haj nem akar megsülni, csak mind tötö-
gettük a füttöt evvel-avval, de nem akar. Valami fedő köllene.

(Untyiás feláll, oldalra megy. 1. Pásztor kilép a sorból.)

1. Pásztor *(recit. B)*: Hm! Nosza jó fortátim, innét elébb álljunk
Mert eddig a mezőn elszéledt a nyájunk
Félős a vad mián a nyájban kárt vallunk

(szöveg) Megválik számadáskor, számot honnét adunk!

Vajas *(recit. B)*: Hm! Jó volna fortátim, hogyha elindulnánk
De ládd-e mindnyájan, mert üres a csuklyánk
Tudod-e a nyájnál mily keveset hagyánk

(szöveg) Próbáld e gazdától ha valamit kapnál.

Sajtos *(recit. B)*: Hm! E gazdának bátyja én voltam tavaly is
De jó gazdám volt ő nékem akkor is
Mert ha kétszer kértem, nem adott egyszer is

(szöveg) De most megtölti még a tarisznyámat is

Túrós *(recit. B)*: Hm! Ennek a juhait tavaly is én őriztem

Ugyan azért tőle vajmi sok jót vettem

(szöveg) Szájamban az íze, el sem felejtettem!

Untyiás *(szöveg)*: De ti magatoknak mindenütt csak kaptok
Mert csak adnak, hogy ifjabbak vagytok
De mivel, hogy én ilyen öreg vagyok
A füleimmel is igen rosszul hallok
A juhok után es rosszul szaladhatok
Itt is ha kínálnak azt gondolom szidnak: kifelé fartatok
Úgy látom reám keveset vigyáztok
Hogy a farkas után es rosszul szaladhatok
Itt is ha kínálnak híré nem adjátok

Málés *(recit. B)*: Hm! Kérlek vén Untyiás ne panaszkodjál

Lásd nálam sincs egyéb az üres csuklyánál

Ma sem ettem egyebet egy falat málénál

(szöveg) S azt is adták Isten nevében más háznál!

Mindenki:

1. Havasokon pásztorkodtunk

A nagy hegyeken nyáraltunk

A telet is ott töltöttük

2. Istenem de megvénhedtünk

Mert sok nyáját őriztünk

Ilyen éjszakát nem éltünk

Ilyen éjszakát nem éltünk

(2. Gazda kiáll és az elején lévő beköszöntő mintájára énekel, fel s alá járkálva.)

2. Gazda: Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!

Mindenki: Mindörökké amen!

2. Gazda (recit. A):
1. Hallátok rendszerint e rövid példában
Miként Krisztus Jézus romlott istállóban
Született, s tétetett a hideg jászolba
Ottan takartatott a kórós szénába
 2. Az is mindnyájtoknak lón ma látására
Miként a pásztorok ez Angyal szavára
Mennének Krisztusnak látogatására
Miként gyulladának a nagy vígasságra.
 3. Ha nem is ok nélkül méltán vígadtanak
Mert ma tölt be szavuk a Szent Prófétáknak
Ma lett nagy örömük a megholt atyáknak
Mivel megnyitattik kapuja limbusnak
 4. Vigadj méltán te is íme bűnös világ
Mert Áron vesszején nyílt ma egy szép virág
Mely által megnyílik a bezárt mennyország
Megszégyenült pokol ördögi sokaság.
 5. Ti is hát mindnyájan kik itt jelen vagytok
E csekély munkánkat amiként láttátok
A kicsi Jézusnak mind fejet hajtsatok
Hogy szállása legyen mindenkor nálatok
 6. Mert nem tréfaságnak okáért fáradtunk
Vagy hogy e világi muzsikát indítsunk
Hanem megtérésre jó példát mutassunk
Boldog mennyországba együtt vígadhassunk.
 7. Nemes házigazda maradj békeességben
M megbocsáss, ha vétünk csekély verseinkben
Mind kedves házadnál élj jó egészségben
Azután örvendezz a fényes egekben.
 8. Dicséret, dicsőség a kicsi Jézusnak
Ki magára vette terhét e világnak
Áldás Szent Józseffel a Szűz Máriának
Kik gondját viselték e világ urának.

Mindenki:

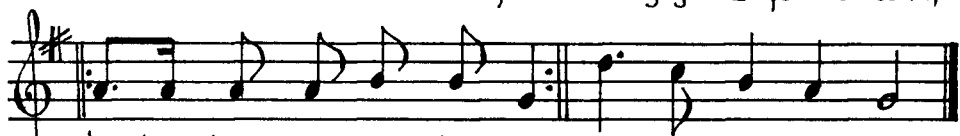
Kis Jé - zus Is - te - nünk, Benned van min - den re - mé - nyünk

Meg ne vesd a - ján - dé - kin - kat, pá - sz - to - ri a - do - má - nyun - kat

Is - ten hoz - zád in - dulunk, mert a nyá - j - hoz for - du - lunk,

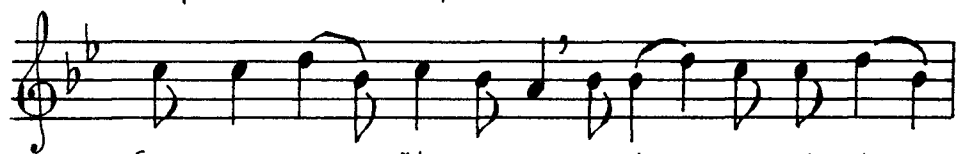
Is - ten hoz - zád for - du - lunk, Al - dott kis Jé - zus!
Mert a nyá - j - hoz in - du - lunk,

(A „fordulunk” szavaknál jobbra-balra forgolódnak.)

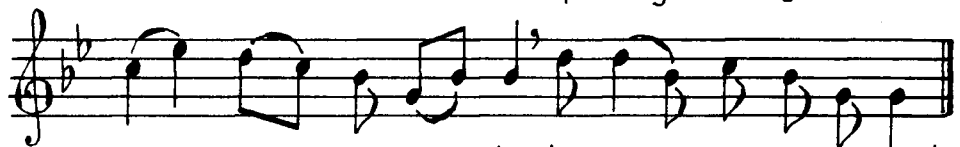
József:

Szép vi - o - lács - ka, ked - ves vö - zsács - ka

Sze - rel - mes Jé - zu - som, vi - lát - ra jöt - tél

vált - sá - gunk let - tél, én lel - ki or - vo - som!

2. Jászolyba látva, szívem bevállal, szerelmes Jézusom

Mutasd kegyelmed, hozzám szerelmes, én lelki orvosom

(József állva énekel)

1. Pásztor (*recit. B*): Hm! Induljunk más útra kedves atyafiak
(szöveg) Mert még a szomszédba jó emberek várnak.

2. Pásztor (*recit. B*): Hm! Ausz pakulárom hová sietsz kérek
Mert e gazdasszonytól útravalót kérek
Láttam gazdasszonynak hozzánk jó szándékát
Jól hallom ládján zörgeti a kulcsát
Ahonnan kivegye száz ezüst garasát
Amellé pediglen Szent János kalácsát
(szöveg) Nem sajnálja tőlünk a száraztó fáját!

Ordás (*recit. B*): Hm! Vajde minebáge,* mely üres a csuklyám
Kum szeduke kásze,** mely messze a hazám
Rókute, dzsupujde pringye cseres csuklyám
Ázicse, vázicse, szánd meg ordás táskám
(szöveg) Nem látád az ordát a Jézusnak odadám.
(*: jaj nekem te, **: hogy menjek haza)

Kulcsár (*recit. A*): Ti pedig jó gazdák, kik helyet adtatok
Hajlékitok alá, itt befogadtatok
Istennek áldása szálljon tireátok
Mi pedig elmegyünk, frissen maradjatok!

HÁROMKIRÁLYOK ÁLMA: PÉCS, SZÉKESEGYHÁZ ROMÁNKORI KÓTÁRA